

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра економічної кібернетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія економіки

Освітня програма Економічна кібернетика

Спеціальність 051 Економіка

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від 29 серпня 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання
7. Система оцінювання навчальної дисципліни
8. Політика навчальної дисципліни
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Соціологія економіки
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Викладач (-і)	к.е.н., доц. Пілько А.Д.
Контактний телефон викладача	+38(050)3735287
Е-mail викладача	andriy.pilko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro
Консультації	Згідно розкладу консультацій
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Соціологія економіки» є нормативною дисципліною, що входить до освітньої програми підготовки фахівців освітнього рівня «бакалавр», спеціальності «Економіка». В умовах проведення економічних реформ та системних трансформацій, котрі торкаються практично усіх без винятку сфер життя, вивчення економічної соціології є актуальним для фахівця економічного профілю. Соціологія економіки як спеціальна галузь соціології передбачає інтеграцію соціологічного та економічного підходів до вивчення суспільства та процесів які в ньому відбуваються. В рамках вивчення дисципліни досліджуються взаємозв'язки та взаємообумовленість економічних та соціальних відносин, соціальні наслідки й пріоритети розвитку економіки, особливості соціального стереотипу як чинника економічної поведінки та прийняття рішень, моделюються можливості та суперечності оптимального поєднання принципів економічної ефективності та соціальної справедливості.</p> <p>Такий підхід дозволяє ефективно вирішувати складні спеціалізовані задачі в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методичних підходів як економічної науки, так і галузевих соціологічних наук.</p> <p>Дисципліна «Соціологія економіки» передбачає формування в майбутніх спеціалістів системи знань про соціально-економічну систему суспільства, соціально-економічні явища і процеси з оцінкою впливу на економічне життя та економічні показники.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета навчальної дисципліни полягає в ознайомленні студентів з основними підходами до вивчення економіки як соціального інституту, ключовими індикаторами стану суспільства, а також основами соціального моделювання.</p> <p>Мета реалізується через цілі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ознайомлення студентів зі структурою, категоріями, концепціями та напрямками поточних і перспективних досліджень економічного життя сучасного суспільства; 2) формування умінь і навичок з використання соціологічного підходу в процесі аналізу різних аспектів економічного життя індивідів і соціальних груп, вивчення їхньої економічної культури, моделей поведінки та діяльності, особливостей формування та розвитку економічних інститутів; 3) ознайомлення студентів з особливостями та завданнями соціального моделювання в контексті дослідження питань оцінювання, аналізу та прогнозування рівня соціального напруження та соціальної безпеки. 	
4. Компетентності	
<p>ІК - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.</p> <p>ЗК04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.</p>	

5. Результати навчання					
<p>ПР17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.</p>					
6. Організація навчання					
Обсяг навчальної дисципліни – 90 год.					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
Лекції			16		
Практичні			14		
Самостійна робота			60		
Ознаки навчальної дисципліни					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова		
2	051 Економіка	1	Нормативна		
Тематика навчальної дисципліни					
Тема, план	Форма заняття	Літерату ра	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
<p>Тема 1. Економічна соціологія: предмет, основні задачі та місце в системі соціального знання Об'єкт, предмет економічної соціології. Основні підходи економічної соціології до вивчення соціально-економічних відносин. Методи економічної соціології. Історія становлення економічної соціології як науки. Взаємозв'язок економічної соціології з іншими науками. Сучасні напрями розвитку економічної соціології.</p>	Лекція, практичне заняття	[1-14;5,9]	Опрацюва ти лекційний матеріал, Підготува тися до практично го заняття, тести	0,1	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 2. Економіка як соціальна система Загальні теоретичні уявлення про взаємодію економіки і суспільства. Системно-теоретичний підхід до дослідження економіки. Ознаки зародження сучасної економічної системи. Відносна автономія економіки Проблема гармонійного співвідношення економіки та суспільства.</p>	Лекція, практичне заняття	[1-14; 2,3,5,14]	Опрацюва ти лекційний матеріал, підготува тися до практично го заняття, тести	0,12	До наступного заняття за розкладом
<p>Тема 3. Соціологічний аналіз економічних інститутів Роль інститутів в житті суспільства. Види інститутів. Визначення поняття «інститут» в економічній соціології. Зміни соціально-</p>	Лекція, практичне заняття	[1-14; 2,3,5,14]	Опрацюва ти лекційний матеріал, підготува тися до практично го заняття,	0,12	До наступного заняття за розкладом

економічних інститутів. Власність як економічний інститут			інд. творчі завдання, тести		
Тема 4. Людина як суб'єкт економічного життя Підходи щодо розуміння людини в соціології економіки. Людина як жива біопсихосоціальна багаторівнева система. Модель соціально-економічної людини.	Лекція, практичне заняття	[1-14; 7-9,11]	Опрацювати лекційний матеріал, тестування до теми.	0,12	До наступного заняття за розкладом
Тема 5. Соціологічний аналіз ринку Ринок як соціальний інститут і як соціальна система. Ознаки високорозвинених ринків. Соціальна сутність і функції грошей. Ринок праці: соціальний контекст. Зайнятість і безробіття як соціально-економічні характеристики ринку праці.	Лекція, практичне заняття	[1-14; 1,5,112]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести	0,12	До наступного заняття за розкладом
Тема 6. Економічна культура Сутність і функції економічної культури. Базові елементи економічної культури. «Ідеальні типи» економічних культур. Особливості формування і розвитку української економічної культури.	Лекція, практичне заняття	[1-14; 2,5,7,11,13]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, інд. творчі завдання, тести	0,12	До наступного заняття за розкладом
Тема 7. Індикатори стану суспільства: соціальна напруженість та соціальна безпека Соціальне напруження як індикатор стану суспільства. Аналіз соціуму і соціальне моделювання. Концептуальна модель оцінювання та аналізу соціального напруження. Кількісні методики оцінювання рівня соціального напруження. Соціальна безпека та її місце в системі безпекознавства.	Лекція, практичне заняття	[1-14; 1,5,9,11,14]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, тести	0,2	До наступного заняття за розкладом
Тема 8. Соціальна система як об'єкт безпеки. Сутність та зміст категорії «безпека». Концептуальний підхід до безпеки соціальних	Лекція, практичне заняття	[1-14; 7-9,11]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуват	0,1	До наступного заняття за розкладом

систем. Інституціональне середовище безпеки соціальних систем. Система цінностей. Інтереси та безпека соціальних систем.			ися до практично го заняття, тести, захист письмової роботи		
7. Система оцінювання навчальної дисципліни					
Загальна система оцінювання курсу	<p>100 бальна – 100 балів протягом семестру.</p> <p>“відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обгрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обгрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>“добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;</p> <p>“задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p>“незадовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>				
Вимоги до письмової роботи	Відповідно до навчального плану, студент виконує підсумкову роботу (індивідуальне творче завдання). Головна мета роботи – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При розв’язанні задач студент має детально вказувати, яким саме був хід його роздумів, якими підходами та міркуваннями він користувався, які самостійні висновки вдалося отримати.				
Семінарські заняття	Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов’язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.				
Умови допуску до підсумкового контролю	<ul style="list-style-type: none"> – оцінка за поточне тестування (60 балів); – оцінка за відповіді на всі основні та додаткові запитання під час аудиторних занять (10 балів); – оцінка за підсумкову роботу (30 балів) 				
8. Політика навчальної дисципліни					
<ul style="list-style-type: none"> - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. 					

Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно до вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).

Пропущені практичні, семінарські та лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні „2”, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському та лабораторному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Кодексом честі та Положенням про запобігання та виявлення плагіату Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Перезарахування результатів неформальної освіти відбувається згідно Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ПНУ https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_o_svita.pdf

9. Рекомендована література

1. Лукашевич М.П. Соціологія економіки Підручник. – К.: Каравела, 2009. – 280 с.
2. Левін О.Л. Економічна соціологія як наука. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ 2019. С. 58-71
3. Вербець В.В. Соціологія : навчальний посібник / В.В. Вербець, О.А. Субот, Т.А. Христюк. К. : КОНДОР, 2009. 550 с.
4. Матвеев С.О., Лясота Л.І. Економічна соціологія. Підручник. - Суми: Університетська книга, 2006. - 184 с.
5. Туленков М.В. Соціологія економіки //Соціологія. Загальний курс: підручник. – 2-е вид./М.П.Лукашевич, М.В.Туленков.-К.: Каравела, 2018.
6. Основи економічної соціології: навчально-методичний посібник / Н.В. Коваліско, А.І. Кудринська. – Львів. 2016. – 442 с.
7. Соціологія економіки: Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавр за спеціальністю 231 «Соціальна робота» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Піхорович В.Д. – Електронні текстові дані (1 файл: 117 Кбайт). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 65 с.
8. Пілько А.Д. Формування моделі оцінювання та аналізу соціального напруження та її застосування в дослідженнях соціально-економічного розвитку регіону. Наукові перспективи. 2022. №1 (19). С. 361-375.
9. Пілько А.Д. Формування концептуальної моделі аналізу соціальної напруженості. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2022. №35. - с. 61-66.
10. Пілько А.Д. Аналіз соціальної напруженості як перспективний напрям розвитку соціального моделювання. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2022. №37. – С. 163-168.
11. Пілько А. Д. Моделі оцінювання та аналізу асиметрії регіонального розвитку / А. Д. Пілько, Т. П. Гарда // Економіка розвитку. – 2018. – № 2 (86). – С. 24–35.
12. Pilko, A., Stefinin, V., Danylo, S., Popadynets, N. (2022). The Impact of Investment Activity Parameters on Uneven Development of the Regions of Western Ukraine. In: Elhoseny, M., Yuan, X., Krit, Sd. (eds) Distributed Sensing and Intelligent Systems. Studies in Distributed Intelligence . Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-64258-7_34
13. Пілько А.Д. Моделі аналізу соціальної напруженості та протестного потенціалу в територіальних системах регіону. Materialy IX Mezinarodni vedecko-prakticka conference “Predni Vedecke Novinky – 2013” 27 srpna – 05 zari 2013 roku (Praha. Publishing House “Education and Science”, 2013), p.50 – 55.
14. Соціальна напруженість у кризовому соціумі: соціальнопсихологічний аналіз / [О.Г. Злобіна, М.О. Шульга, Л.Д. Бевзенко та ін.]; за наук. ред. О.Г. Злобіної. – Київ : Ін-т соціології НАН України, 2019. – 291 с.
15. Сірий Є.В. Теоретичні та методологічні засади системного аналізу та побудови концептуальної моделі соціальної напруженості / Є.В. Сірий // Вісник ОНУ ім. І.І.Мечникова. Соціологія і політичні науки. 2016. Т.21 Вип. 3(26). С. 49-60.
16. Сірий Є.В. Вибудова пізнавальної моделі соціальної напруженості: дискусійні аспекти / Є.В. Сірий // Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. 2018. № 1 (11). С. 95-103.

17. Mykola M. Slyusarevskyy, Svitlana Chunikhina, Maureen Flaherty Social tension as a macro indicator of the psychological well-being of society. *Wiadomości Lekarskie*, Volume LXXIV, Issue 11 Part 1, November 2021. P. 2812-2817.
18. Tamara Klebanova, Olha Rudachenko, Vitalii Gvozdytskyi, Mozgovyi Ievgen, Lidiya Guryanova Classification of Regions of Ukraine by the Level of Social Tension. *WSEAS TRANSACTIONS on SYSTEMS and CONTROL*. Volume 15, 2020 . p. 576-584.
19. Kakwani, N., Son, H.H. (2016). Measuring Social Tension. In: *Social Welfare Functions and Development*. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/978-1-137-58325-3_3
20. Фурашев В.М., Ланде Д.В. Соціальне моделювання – один з базових сучасних засобів забезпечення національної безпеки. *Інформація і право*. № 1. 2011. С. 69-75. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2011_1_15
21. Григорук П.М., Григорук С.С. Аналіз підходів до моделювання соціальної сфери регіону. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. – 2018. – Iss. 1(13) – pp. 88-96. – ISSN 2412-8368 http://archive.ws-conference.com/wp-content/uploads/ijite1_13.pdf
22. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Л84 Соціологія. Загальний курс: Підручник. – К.: Каравела, 2004. – 456 с.
23. Сидорчук О. Г. С 34 Соціальна безпека: державне регулювання та організаційно-економічне забезпечення [Текст] : монографія / О. Г. Сидорчук. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. – 492 с. – ISBN 978-617-644-045-1
24. Теорія управління безпекою соціальних систем : навчальний посібник / І. П. Отенко, Н. О. Москаленко, Г. Ф. Азаренков. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 220 с. (Укр. мов.)
25. Кальницька М.А. Соціальна безпека: поняття та рівні дослідження / М.А.Кальницька // *Глобальні та національні проблеми економіки*. – Випуск 17. – 2017. – С. 566 – 571.
26. Підгірна В.Н. Соціальна безпека як пріоритетна складова національної безпеки України / В.Н. Підгірна, А.І. Магаляс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : nauka.kushnir.mk.ua/?p=26844.

Викладач

Пілько А.Д.